

บทที่ 2

ทฤษฎี แนวความคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวความคิดเกี่ยวกับความรุนแรง

ความหมายของคำว่า "ความรุนแรง"

ความรุนแรง เป็นคำที่มีผู้ให้ความหมายไว้มากมาย ในที่นี้จะยกตัวอย่าง ดังนี้

1. พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525 ได้ให้คำจำกัดความ "ความรุนแรง" ไว้ว่า หนักไป แรงไป

2. รศ.ดวงเดือน พันธุจินดา สุภาพร ลอยด์ อรุณทรัพย์ ชูชม (2531) ได้ให้คำจำกัดความ "ความรุนแรง" ไว้ในรายงานการวิจัย เรื่องการควบคุมอิทธิพลสื่อมวลชนของครอบครัว กับจิตลักษณะที่สำคัญของเยาวชนไทย ว่าเป็นรายการที่มีลักษณะที่มีอิทธิพลทางจิตใจของผู้ชมในอันที่จะก่อให้เกิดพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของผู้ชม มีผลทำให้ผู้ชมยอมเปลี่ยนแปลงโดยรู้ตัวหรือไม่รู้ตัว และพฤติกรรมนั้น เป็นเพียงการบำบัดความต้องการเฉพาะบุคคล เท่านั้น"

3. ออตโต เอ็น จาร์เซน (Otto N.Jarsen 1968) กล่าวไว้ใน "สื่อมวลชนกับความรุนแรง" (Violence and The Mass Media) กล่าวว่าแนวทัศนะ 3 ประการที่อธิบายความหมาย "ความรุนแรง" จนเป็นที่เข้าใจทั่วกัน ในปัจจุบันนี้ คือ

- ลักษณะทางจิตวิทยา : การบรรยายโดยแสดงออกถึงอำนาจหรือการบังคับ แสดงถึงความไร้เหตุผล และ รูปแบบแห่งการฆาตกรรม

- ลักษณะทางศีลธรรม : การล่วงละเมิดทรัพย์สินสมบัติ และ เสรีภาพของบุคคลอื่น

- ลักษณะทางการเมือง : การบังคับจกฉายอำนาจ หรือใช้อำนาจในทางที่ผิดไปสู่อุจ

จบที่ ต้องห้าม

4. โดมินาซ และคณะ (Domenach 1981) กล่าวไว้ใน "ความรุนแรงและสาเหตุของความรุนแรง" (Violence and its cause) ขององค์การยูเนสโก (Unesco) ว่า "ความรุนแรง" เป็นความขัดแย้งทางสังคมที่สามารถสืบหาถึงเหตุของความรุนแรง ตามหลักเหตุและผล จากองค์ประกอบต่างๆ เช่น ความล้มเหลวของสถาบันทางสังคม ความผิดหวังทางเพศ ความเลื่อมทางจริยธรรม หรือความกดดันของประชากร"

จากการให้คำจำกัดความต่างๆ นี้ทำให้เห็นได้ว่า "ความรุนแรง" มีความหมายในหลายแง่ แล้วแต่จะมองในแนวแคบ หรือแนวกว้าง คือมองจากตัวบุคคล สังคม หรือ มองไปถึงประเทศ

แนวคิดและงานวิจัย เรื่องความรุนแรง

แนวความคิดและงานวิจัยเกี่ยวกับ เรื่องความรุนแรงส่วนมาก เป็นของต่างประเทศ และที่ยกมานี้ เป็นการวิจัยความรุนแรงด้านเนื้อหา เพื่อให้สอดคล้องกับเรื่องที่ถูกวิจัยทำการศึกษาอยู่ คือ เรื่องการวิเคราะห์ เนื้อหาความรุนแรงในข่าวโทรทัศน์ แนวคิดและงานวิจัยนี้ได้แก่ เรื่อง

1. รายงานสรุปบทความ เรื่องความรุนแรงในรายการโทรทัศน์ เมื่อ 10 ปีก่อน (Nancy Signorielli, Larry Gross, and Michael Morgan 1982: 158-165)

เป็นรายงานที่รวบรวม ความคิดและงานวิเคราะห์ เนื้อหาเกี่ยวกับความรุนแรงไว้ ดังนี้ ในปี 1954 สภาสูง (Senate) ได้ตระหนักถึงเรื่องความรุนแรงในโทรทัศน์ ว่าจะทำให้เกิด มีพฤติกรรมก้าวร้าว ได้มีการหาวิธีการศึกษาต่างๆ ทั้งวิธีทางประชากรและวิธีทางวิทยาศาสตร์ แต่ก็ยังไม่สามารถจะให้คำจำกัดความ กำหนดวิธี การวัด แยก และวิเคราะห์ ความรุนแรงในโทรทัศน์อย่างแน่นอนได้

ต่อมาได้มีการใช้การวิเคราะห์ เนื้อหาเข้ามาทำการศึกษา เพราะเห็นว่าเป็นการ วิเคราะห์อันหนึ่งที่เหมาะสมแม่นยำ มีการออกแบบ เครื่องมือการลงรหัสที่เหมาะสม

ในปี 1954 มีการใช้การวิเคราะห์ เนื้อหาประเมินหาความรุนแรงทางโทรทัศน์กันมาก การวิจัยที่สำคัญ คือการศึกษารายการ "off the air" โดย สมิท และ เฮด (Smythe and Head 1954) ทำให้รู้จำนวนของความรุนแรงในรายการโทรทัศน์ของเมืองนิวยอร์ก

มีการนำการวิเคราะห์เนื้อหามาใช้ในการวิเคราะห์ในเรื่องต่างๆ โดยแบ่งแยกเนื้อหา ความรุนแรงตามความผิดทางกฎหมายพบว่า 2-3 รายการจะมีเรื่องเกี่ยวกับอาชญากรรม 1 ตอน และยิ่งพบว่า ความรุนแรงด้านอาชญากรรมมีมากกว่าที่ควรเป็น มีทั้งการฆาตกรรม การขโมย การทำร้ายร่างกายด้วยอาวุธ ซึ่งมีถึง ร้อยละ 60 ของความรุนแรงทางอาชญากรรมทางรายการ โทรทัศน์ ยิ่งกว่านั้นโทรทัศน์ยังเสนอความรุนแรงเกินกว่าความเป็นจริงและยังเสนอความรุนแรงที่เกิดขึ้นภายในครอบครัวอีกด้วย

ผลของการวิเคราะห์เนื้อหานี้เป็นที่สนใจกันมาก สแลบปี และคณะ (Slaby, et.al. 1976) ได้กล่าวหาผู้สนับสนุนรายการที่มีความรุนแรงใช้รายการทั้งหมดระหว่าง 6.00-2.00 น. ของ 3 เครือข่าย ในระหว่าง 1 อาทิตย์ ในปี 1974 ลงรหัสนับจำนวนความรุนแรงทางโทรทัศน์ และกำหนดอัตราของความรุนแรงที่เนื่องมาจากผู้สนับสนุนที่สำคัญ พบว่ามีความรุนแรง 2796 บทในช่วงเวลา 376 ชั่วโมงของรายการ หรือ 7.43 บท ต่อชั่วโมง ระยะของการแสดงความรุนแรงต่อชั่วโมงมีมาก จากไม่มีเลยจนถึง 22.5 ต่อชั่วโมง

ประชาชนส่วนใหญ่ ให้ความสนใจกับจำนวนที่แน่นอนของความรุนแรงในรายการ และมีการเคลื่อนไหวในเรื่องนี้มากขึ้น ในปี 1976 the National Citizens Committee for Broadcasting (NCCB) ได้ทำระบบการสังเกตว่า บริษัทใดให้การสนับสนุนรายการที่มีความรุนแรงมาก และบริษัทใดให้การสนับสนุนรายการที่มีความรุนแรงน้อย โดยขอคำปรึกษาจากผู้รู้และผู้เชี่ยวชาญ และทำรายงานผลของโครงการลงในนิตยสาร มีเดีย วอทช์ (Media Watch) เดือนละ 2 ครั้ง

การเคลื่อนไหวอีกอย่างหนึ่งที่เกิดขึ้นในเวลาเดียวกันคือ the National Parent-Teachers Association's TV Action Center ทำโครงการโดยใช้สมาชิกประมาณ 1000 คนต่อจังหวัดถึง 2 หน่วยต่อรัฐ เป็นผู้คอยคัดเตือนว่ากล่าว เช่นความรุนแรงเป็นเครื่องมือที่ทำให้เกิดความสนใจ ความรุนแรงไม่เป็นผลดีต่อการพัฒนาประเทศ เป็นต้น และยังดูไปถึงเรื่องกิจกรรมทางกามารมณ์ โดยดูถึงเรื่องเพศ อายุ เชื้อชาติ จุดมุ่งหมายของโครงการนี้คือ ความหวังให้สาธารณชนมีสามัญสำนึกในเรื่องความรุนแรงนี้ให้มากขึ้น

ส่วนเครือข่ายโทรทัศน์ต่าง ๆ โดยเฉพาะ CBS ได้ให้ความสนใจในเรื่องนี้ ตั้งแต่ปี 1972 the Office of Social Research ของ CBS ได้ทำการวิเคราะห์เนื้อหาของรายการละครของตนเอง และพบว่ามีความรุนแรงน้อย

สำหรับโครงการ วรรณคดีทางวัฒนธรรม (Cultural Indicators) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับความรุนแรงและรวบรวมการให้คำจำกัดความจากบุคคลต่างๆ ว่า ความรุนแรงคือ

- การแสดงถึงการบังคับทางร่างกายที่มากเกินไป (มี หรือ ไม่มีอาวุธ ต่อ ตนเอง และต่อผู้อื่น) การแสดงการบังคับต่อบุคคลทำให้ได้รับความเจ็บปวด จากการทำให้เป็นแผล หรือ การฆ่า (Gerbner, et.al. 1978)

- การใช้ร่างกายทำร้ายบุคคล หรือสัตว์ หรือการคุกคาม ขู่เข็ญทางร่างกายอย่างชัดเจนที่จะบีบบังคับให้บุคคล เปลี่ยนพฤติกรรมบางอย่างไป (CBS 1976-77)

- การกระทำทางร่างกายหรือการกระทำโดยการวางแผนของมนุษย์ที่จะทำให้บุคคลได้รับความเจ็บปวดทางร่างกาย หรือ ทำลายทรัพย์สินสมบัติ (Clark และ Blankenburg 1972)

- การกระทำที่ใช้กำลังบังคับ คุกคาม หรือมุ่งจะบังคับบุคคลอื่น (เป็นการให้คำจำกัดความที่มุ่งไปที่ ความก้าวร้าวมากกว่าความรุนแรงของ Harvey , Scheutz and Sprafkin 1979)

- รายการที่มีกม. เพียงจุดเดียว มีการแสดงที่ทำให้เห็นผลว่ามีการบาดเจ็บ การทำลาย ต่อสิ่งของ สัตว์ หรือมนุษย์ ความเจ็บนั้นอาจเกิดกับร่างกายหรือจิตใจ เหตุนั้นอาจเกิดจากวาจา หรือการกระทำ (Smith 1969)

- มีการต่อสู้กัน ยิงกัน ร้องตะโกน หรือฆ่ากัน มากเท่าไรในการแสดง (Greenberg and Gordon 1970-71)

ส่วน เมอร์เรย์ (Murray 1970) พบว่าเด็กวัยรุ่นให้คำจำกัดความความรุนแรงโดยแบ่งได้เป็น 3 อย่างคือ

1 ร่างกาย - ความรุนแรงต่อบุคคล การทำลายทรัพย์สิน

2 จิตใจ - ต่อจิตใจและอารมณ์ เช่น ความกลัว ความเกลียด หรืออามาดแค้น

3 วาจา - คำพูดที่ไม่ดี ใช้ในทางที่ผิด กล่าวร้าย

การให้คำจำกัดความส่วนใหญ่มักจะมุ่งไปที่ การทำร้ายร่างกาย ทำให้เกิดความเจ็บปวด หรือการตาย พื้นฐานที่แตกต่างกันอย่างหนึ่งคือการไม่รวมหรือรวม ความรุนแรงต่อทรัพย์สิน อารมณ์หรือต่อจิตใจ เข้าไว้ในความรุนแรงด้วย ความแตกต่างกันนี้ทำให้เกิดการถกเถียงกัน และทำให้การประเมินรายการต่างๆ ต่างกันไปด้วย เช่น โครงการวรรณคดีทางวัฒนธรรมมองว่ารายการตลกที่มีความรุนแรง อุบัติเหตุ หรือภัยธรรมชาติ เป็นความรุนแรง แต่ NBC และ CBS เถียงว่าไม่ใช่ หรือการที่ CBS สรุปว่าเด็ก ๆ จะนำแต่เรื่องที่ตลก เนื้อหาที่ตลก มาเป็นตัวอย่าง ซึ่งโครงการวรรณคดีทางวัฒนธรรม ไม่เห็นด้วย

2. การวิเคราะห์การกระทำต่อต้านสังคมในละครในช่วงเวลาสำคัญของโทรทัศน์

(Potter, Ware 1987)

จุดประสงค์ของการศึกษานี้ เพื่อวิเคราะห์ประเภทของการแสดงการกระทำที่ต่อต้านสังคมในรายการในช่วงเวลาที่สำคัญของโทรทัศน์ โดยมุ่งศึกษาความถี่ที่ปรากฏออกมามากกว่าศึกษาถึงเนื้อเรื่องที่แสดง และศึกษาการวิเคราะห์จากงานวิจัยต่างๆ ที่ผ่านมา

งานวิจัยที่สนับสนุนการวิเคราะห์เนื้อหาซึ่งแสดงพฤติกรรมต่อต้านสังคมที่เป็นที่รู้จัก คือ งานของ เกอร์บเนอร์และคณะ ผู้ให้คำจำกัดความพฤติกรรมต่อต้านสังคมว่า เป็นการแสดงออกถึงการบังคับทางร่างกายที่มากเกินไป (มี หรือ ไม่มีอาวุธ) ต่อตนเองหรือต่อผู้อื่น กระทำการทำร้ายตนเองหรือผู้อื่นทำให้เกิดความเจ็บปวด หรือตายในทันที การตรวจสอบความรุนแรงของรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กในช่วงเวลาสำคัญของวันเสาร์คอนเข้าตั้งแต่ปี 1967 พบว่ามี การกระทำที่แสดงความรุนแรง 4.5 ถึง 6.1 ครั้งต่อชั่วโมง The National Coalition on Television Violence (NCTV) ได้ให้คำจำกัดความที่กว้างกว่าว่า เป็นการกระทำที่ จงใจจะเป็นศัตรูของบุคคลหนึ่งต่อผู้อื่นโดยการบังคับทางร่างกาย และได้รายงานว่ามี การกระทำที่ต่อต้านสังคม 9.7 ครั้ง ต่อชั่วโมงในช่วงเวลาสำคัญของโทรทัศน์ (NCTV 1983) ต่อมา กรีนเบอร์ และคณะ (Greenbers, et.al.) ก็ได้นำคำจำกัดความนี้ไปใช้พบว่า ช่วง เวลาสำคัญของโทรทัศน์ใน 1 ชั่วโมง โดยเฉลี่ยนั้นมีการแสดงพฤติกรรมต่อต้านสังคมประมาณ 38 ครั้ง เป็นการแสดงความก้าวร้าวทางวาจา 22 ครั้ง ความก้าวร้าวทางร่างกาย 12 ครั้ง และ การโกหกหลอกลวง 4 ครั้ง (Greenberg, Edison, KorZenny, Fern et al. , & Atkin 1980)

ความคิดเกี่ยวกับความถูกต้องของพฤติกรรมมาจากพื้นฐาน 2 ข้อคือ

1) ความถูกต้องของการกระทำซึ่งเกิดมาจากความรู้สึกของคนในสังคม พฤติกรรมใด ที่สังคมยอมรับจะถูกจัดว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้อง พฤติกรรมที่ไม่เป็นไปตามความมุ่งหมายตามบรรทัดฐาน ของสังคมก็จะถูกจัดว่าเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง แต่การศึกษานี้ ไม่ได้ใช้การกำหนดความถูกต้องของ พฤติกรรมของสังคมมาเป็นเกณฑ์ เพราะการให้คำจำกัดความของการกระทำที่ต่อต้านสังคมก็มีบาง อย่างที่ขัดกับความมุ่งหมายตามบรรทัดฐานของสังคม ดังนั้นการศึกษานี้จึงจัดว่าการกระทำที่ต่อ ต้านสังคมทั้งหมด เป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง

2) ความถูกต้องที่มาจากกาหนดจากพื้นฐานของบุคคล บทบาทที่แสดงการกระทำ ผิดที่ต่อต้านสังคมอาจ เป็นความถูกต้องจากการมองได้หลายอย่าง เช่นผู้ดูรู้สึกคล้อยตามความ เชื่อ

ความถูกต้องบางอย่าง หรือรู้สึกว่าจะมุ่งหมายของสังคม เป็นสิ่งที่ผิด และพวกเขาจะต้องตอบสนอง ด้วยการมีศีลธรรม หรือบทบาทที่แสดงถึงจุดมุ่งหมายของสังคมนั้นไม่มีความสัมพันธ์กับผู้ดู บทบาทที่ขัดแย้งกับสังคมมัก เสนอสิ่งที่ชวนหลงใหล ทำให้ผู้สังเกต เห็นว่าสิ่งนี้เป็นบทเรียนที่สำคัญของสังคม ยกตัวอย่างเช่น ถ้าบทบาทที่กระทำผิดต่อสังคมถูกมองว่าเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง ความขัดแย้งระหว่างบุคคลกับสังคมก็ไม่เกิดขึ้น และบรรทัดฐานของสังคมก็จะได้รับแรง เสริมมากขึ้นในความคิดของผู้ดู แต่ถ้าบทบาทที่กระทำผิดต่อสังคมถูกมองว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้อง เมื่อนั้นผู้ดูจะได้รับความรู้ว่าการกระทำของสังคมไม่จำเป็นต้อง เป็นสิ่งที่ดี เสมอไป และถ้าผู้ดูพบว่าการกระทำต่อต้านสังคมนั้นจำนวนมากได้รับการมองว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้อง เมื่อนั้นผู้ดูก็เหมือนกับได้ เรียนรู้ว่าการกระทำของสังคมไม่ได้คงอยู่ ตลอดไป

แรงกระตุ้นให้ทำการต่อต้านสังคม ในการศึกษานี้ได้ใช้หลักของ แคปแลน และ บาสเตอร์ (Kaplan and Baxter 1982) ผู้แบ่งแรงกระตุ้นเป็น 2 ประเภทคือ ภายนอก และภายใน

แรงกระตุ้นภายนอก เป็นการกระทำที่มีอิทธิพลจากปัจจัยภายนอกของผู้แสดง เช่น ความต้องการงาน บทบาทที่เป็นอยู่ และลักษณะอื่นๆ

แรงกระตุ้นภายใน เกิดขึ้น เมื่อการกระทำนั้นมาจากการแสดงที่เนื่องมาจากความรู้สึก ความพอใจภายในของผู้แสดง ถ้าตัวแสดงขโมยเงินโดยไม่ได้มาจากความชอบแต่มาจากการที่เขา รู้สึกว่าถูกบังคับ แรงกระตุ้นนี้เป็นแรงกระตุ้นจากภายนอก แต่ถ้าเขาขโมยเงินเพื่อความตื่นเต้น หรือเพื่อให้เห็นว่าเขาทำได้ แรงกระตุ้นนี้เป็นแรงกระตุ้นจากภายใน

ค่าจำกัดความของการกระทำที่ต่อต้านสังคม ที่ใช้ในการศึกษานี้คือ การกระทำใดๆ ก็ตามที่ผู้แสดงบทบาทหนึ่งทำอันตรงต่อผู้แสดงอื่น โดยมีปัจจัยในการศึกษา ได้แก่ระดับของการกระทำ ไม่ว่าจะการกระทำนั้นจะได้รับสิ่งตอบแทนหรือไม่ ไม่ว่าจะการกระทำนั้นจะแสดงว่าถูกต้อง ตามกฎหมายหรือไม่ แรงกระตุ้นของการกระทำ และประเภทของตัวแสดง

ในการวิเคราะห์ระดับของการกระทำที่ต่อต้านสังคม ผู้ลงรหัสต้องตกลงว่าการกระทำใด เป็นการกระทำทางร่างกาย และการกระทำใด เป็นการกระทำทางสัญลักษณ์

การกระทำทางร่างกายประกอบด้วย การทำลายทรัพย์สิน การลักขโมย การ ย่องเบา การปล้น การปล้นจี้ด้วยอาวุธ การจู่โจมด้วยอาวุธ การจู่โจมโดยไม่มีอาวุธ การข่มขืน และการฆ่า

3. การศึกษาเรื่องเพศและความรุนแรงบนแผงหนังสือพิมพ์อเมริกัน (Herbert A. Otto, 1986, 82-90)

การศึกษานี้ได้รวบรวมโครงการวิจัยในเรื่องเพศและความรุนแรงที่พบในนิตยสารและหนังสือพิมพ์บนแผงหนังสือในสหรัฐอเมริกา 3 เรื่อง ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

- นิตยสาร การศึกษานี้ใช้นิตยสาร 55 ฉบับ แบ่งเป็น 5 กลุ่ม คือ นิตยสารตำรวจ และการสืบสวน นิตยสารเรื่องรักๆ ใคร่ๆ นิตยสารครอบครัว นิตยสารผู้ชาย นิตยสารความรู้ พบว่ามี 15 เล่มที่เสนอถึงความรุนแรงซึ่งได้แก่ การฆ่า การทรมาน คำหยาบคาย และอีก 17 เล่มที่เสนอเรื่องเพศซึ่งได้แก่ การฉุดประเวณี การจูบ การกอด และการข่มขืน วิเคราะห์โดยการนับคอลัมน์นิ้ว คู่มือเนื้อหา ภาพ โดยไม่นับการโฆษณา

- หนังสือพิมพ์ ศึกษาจากหนังสือพิมพ์ 10 ฉบับที่เด่นๆ ในแต่ละรัฐ เช่น New York Daily News, Los Angeles Times, Washinton Post, เกณฑ์ของการวิเคราะห์ที่นั่น เหมือนกับการวิเคราะห์นิตยสาร พบว่า มี 17 เล่มที่เป็นเรื่องเพศ 18 เล่มที่เป็นเรื่องความรุนแรง ในการนับคอลัมน์นิ้วนั้นไม่รวมถึง โฆษณา การ์ตูน การแนะนำรายการโทรทัศน์และวิทยุ

- หนังสือปกอ่อน พอกเก็ตบุค สามารถแบ่งได้เป็น 8 กลุ่ม คือ นิยาย นิยายประวัติศาสตร์ การสืบสวน นิยายวิทยาศาสตร์ สงครามและทหาร เรื่องตะวันตก หนังสือเพื่อการศึกษาและหนังสือตลก ในการนี้ได้เลือกหนังสือมา 296 เล่ม โดยวิเคราะห์ถึงปกและภาพในปก แบ่งได้เป็น ภาพผู้หญิงชู้ยวน - ไม่ชู้ยวน แสดงอาการชาดิสม์ ความรุนแรง ภาพผู้ชายชู้ยวน - ไม่ชู้ยวน ทหารหรืออาวุธที่ไม่มีความรุนแรง ภาพธรรมชาติ ภาพตลก และไม่มีภาพ

ส่วนหัวข้อต่างๆได้แก่ หัวข้อกล่าวถึงความชู้ยวน หัวข้อความรุนแรง หัวข้อเกี่ยวกับชาดิสม์ หัวข้อธรรมดาทั่วไปและหัวข้อที่ทําเป็นคำถามหรือไม่ได้กำหนดหัวข้อลงไปโดยกำหนดเรื่องต่างๆ เป็น ความตาย ความรุนแรง อาชญากรรม สงคราม และความก้าวร้าวพบว่า ร้อยละ 44 ของทั้งหมดนั้น เป็นหนังสือที่หน้าปกมีภาพประกอบที่แสดงถึงความชู้ยวน ชาดิสม์ ความรุนแรง

การศึกษาทั้ง 3 เรื่องนี้ ทําให้มองเห็นว่าไม่เฉพาะเพียงสื่อโทรทัศน์หรือสื่อภาพเคลื่อนไหวเท่านั้นที่เสนอเรื่องความรุนแรงและเรื่องเพศ สื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ ก็ได้มีส่วนด้วย เช่นหนังสือที่เกี่ยวกับครอบครัวหรือหนังสือเพื่อการศึกษาก็มีด้วยเช่นกัน จึงอาจกล่าวได้ว่านิตยสารทั้งหมดมีส่วนในการเสนอ เรื่องเพศและความรุนแรง

4. ปัญหาเรื่องความรุนแรงของสถานีโทรทัศน์ BBC (Will Wyatt: Head of Documentary Features BBC Television 1986: 25-35)

สื่อโทรทัศน์มักถูกโจมตีว่าเสนอความรุนแรงมากเกินไป และยังเป็น การสนับสนุนความรุนแรงอีกด้วย ช่วงเวลาการออกอากาศบางช่วงอาจสร้างความรู้สึกตกใจให้กับผู้รับได้ ได้แก่ รายการข่าว กับรายการประเภทละคร สำหรับรายการข่าวนั้น ข่าบบางข่าว เช่น ข่าวสงคราม ข่าวภัยพิบัติทางธรรมชาติ ความรู้สึกช็อก เป็นส่วนหนึ่งของความเข้าใจของคนเรา ว่ามีอะไรเกิดขึ้น การเสนอข่าวโดยการบอกอย่างง่าย ๆ ธรรมดาอาจจะไม่เพียงพอ อย่างไรก็ตาม การเสนอข่าวควรระมัดระวังความรู้สึกของผู้ดูด้วย

รายการข่าว ไม่ว่าจะ เป็นหนังสือพิมพ์ หรือข่าวโทรทัศน์ต่างมีจุดมุ่งหมายเพื่อรายงานสิ่งที่เกิดขึ้นที่มีความสำคัญ หรือได้รับการยอมรับว่ามีค่าพอที่จะ เป็นความสนใจของคนทั่วไป ข่าว เป็นเหมือนการรายงานว่ามีอะไรผิดๆ ที่เกิดขึ้นในโลกบ้าง เพราะสิ่งที่มันดำเนินไปอย่างถูกต้องก็ เป็นเหมือนกิจวัตรประจำวัน แต่ผู้ชมไม่ได้หยุดประสพการณ์ชีวิต เพียง เพราะ เขากำลังดูข่าว ในการทำข่าวควรเสนอ เหตุการณ์ในบริบทหนึ่ง คือ เสนอบางสิ่งที่เกี่ยวกับภูมิหลังซึ่งแสดงให้เห็นว่าทำไม เหตุการณ์ที่นำเสนอ นั้นจึงผิดปกติ ผิดธรรมดา

อย่างไรก็ตามนักสื่อสารมวลชนต้องระมัดระวัง เกี่ยวกับความรุนแรงอยู่ เสมอระมัดระวังเกี่ยวกับภาพที่เขานำเสนอ คือการเสนอภาพคนตายไม่ควรจะเป็นภาพที่ถ่ายคนตายใกล้ๆ การเสนอข่าวการฆ่าตัวตายไม่ควรที่จะบอกรายละเอียดของวิธีการฆ่าตัวตาย หรือ ในกรณีข่าวข่มขืนก็ไม่ควรให้รายละเอียดมากเกินไป ต้องหาความเหมาะสม เพื่อสร้างค่านิยมที่ดีในสังคม และต้องคำนึงถึงปัจจัยต่างๆ ของพวกเขา คำนึงถึงผู้ดู และที่สำคัญก็คือต้องมีความรับผิดชอบกับงานของตน

ข่าบบางข่าว เช่น สงคราม ภัยพิบัติทางธรรมชาติ เป็นการสร้างความตกใจในสิ่งที่เกิดขึ้น ดังนั้นในการเสนอข่าวควรที่จะสร้างความรู้สึกที่ดีที่สุดให้กับผู้ชม และควรคำนึงถึงผลกระทบที่จะตามมาด้วย

รายการประเภทเสนอความจริงต่างๆ ในการเลือกเรื่องที่จะเสนอก็ควรที่จะคำนึงถึงเนื้อหาที่เหมาะสมกับช่วงเวลาที่จะออกอากาศ และถ้ารายการใดมีการเสนอความทุกข์ทรมาน ความร้ายกาจต่างๆ ก็ควรที่จะพิจารณาถึงผู้ชมว่ารับได้หรือไม่

5. การวิเคราะห์ความรุนแรงของโทรทัศน์ในทวีปเอเชีย : กรณีศึกษาเฉพาะรายการโทรทัศน์ในประเทศไทย (จุมพล รอดคำดี ขวัญเรือน กิติวัฒน์ ปันนิตดา ธนสถิตย์ 1989) เรียบเรียงเป็นเอกสารประกอบการสัมมนา เรื่องข่าวและแนวทางการเสนอข่าวอย่างสร้างสรรค์ โดย รศ.จุมพล รอดคำดี

- วัตถุประสงค์การวิจัย
- 1 เพื่อศึกษาปริมาณความรุนแรงในละครโทรทัศน์
  - 2 เพื่อศึกษาลักษณะรายการที่มีความรุนแรงในโทรทัศน์
  - 3 เพื่อศึกษาลักษณะตัวแสดงที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรง
  - 4 เพื่อศึกษาลักษณะความรุนแรงที่มีในแต่ละฉาก

สรุปผลการวิจัย

ความรุนแรงที่เกิดขึ้นจากการทำวิจัยในครั้งนี้ พบว่าผู้ร้ายหรือคนเลวจะเป็นผู้ก่อความรุนแรงขึ้นมากกว่า แต่อย่างไรก็ดี พระเอกหรือคนดีในบางครั้งก็อาจจะเป็นผู้ก่อความรุนแรงได้ เช่นเดียวกัน สถานะภาพของเศรษฐกิจของทั้งพระเอกและผู้ร้ายพบว่าเป็นคนในชนชั้นที่สูงกว่าชนชั้นกลาง คือฐานะค่อนข้างดีเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งอาจจะเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงความรู้สึกนึกคิดของผู้ผลิตละครโทรทัศน์ส่วนใหญ่ว่าความรุนแรงที่เกิดขึ้นในสังคม มีมากในคนที่มีฐานะค่อนข้างดีก็เป็นได้ และในขณะที่เดียวกันความรุนแรงที่เกิดขึ้นก็อาจจะจงใจให้เกิดขึ้น โดยไม่มีเหตุผลอะไรรองรับก็ได้ เพียงแต่ต้องการความตื่นเต้นเท่านั้น

ในฉากที่มีความรุนแรงทั้งหลาย มักจะอยู่ในรายการละครประเภทสะท้อนสังคม เป็นส่วนใหญ่ ซึ่งในละครเหล่านี้จะเน้นความรุนแรงด้วยท่วงท่าที่ว้าจามากกว่าการทำร้ายร่างกาย อาจจะเป็นเพราะว่าความรุนแรงโดยวิธีการทำร้ายร่างกาย เป็นสิ่งที่ เป็นความรุนแรงมากจนเกินที่คนดูจะยอมรับได้ คนไทยอาจจะเห็นว่าการทำร้ายร่างกายไม่ใช่วิธีการแก้ปัญหาที่เป็นได้

มีข้อที่น่าสนใจ เกิดอีกประการหนึ่ง ในรายการประเภทการ์ตูนนั้นว่าเป็นข้อที่ระมัดระวังสำหรับผู้ชมเด็ก เพราะว่าการแสดงความรุนแรงใดๆ ไม่ได้แสดงให้เห็นถึงความเจ็บปวดหรือบาดเจ็บ รวมทั้งการทำร้ายผู้อื่น โดยเจตนาหรือไม่ก็ตาม จะมีการแสดงการขอโทษหรือให้อภัยแก่กันน้อยมาก นอกจากนี้ตัวการ์ตูนที่แสดงเป็นพระเอกจะสามารถกระทำความผิดได้ โดยที่ไม่รู้สึกว่าเป็นสิ่งที่ผิด

แนวความคิด เกี่ยวกับข่าว

ข่าวคืออะไร

ข่าว เป็นคำที่มีผู้ให้คำนิยามมากมาย ในพจนานุกรมหลายฉบับได้ให้คำจำกัดความว่าข่าว คือ ข้อมูลที่สดและทันต่อ เหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่เกิดขึ้น คือ สิ่งที่มีคุณค่าของความแปลกใหม่ และไม่เป็นที่รู้จักมาก่อน คือ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่ไม่ปกติและไม่ เป็นที่สังเกตมาก่อน (ดรุณี หิรัญรักษ์ 2529: 41) พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ให้คำจำกัดความว่า ข่าวคือคำบอกเล่าเรื่องราวซึ่งโดยปกติเป็น เรื่องใหม่ หรือ เป็น เรื่องที่น่าสนใจ คำบอกกล่าว คำเล่าลือ

จากการที่หนังสือพิมพ์รายสัปดาห์ ชื่อ คลอเลีย วีคลีย์ (Collier's Weekly 1991) ได้รายงานผลการสัมมนาเกี่ยวกับความหมายของข่าว (ยงยุทธ รักษาศรี 2530: 5-7) ทำให้เรา ได้ความหมายของข่าวหลายความหมายดังนี้

ข่าว คือ สิ่งที่ผู้อ่านต้องการทราบ

ข่าว คือ สิ่งที่ประชาชนต้องการจะอ่าน และสิ่งดังกล่าวนั้นจะต้องไม่ละเมิดบทบัญญัติแห่งกฎหมายและศีลธรรม

ข่าว คือ สิ่งที่เกิดขึ้นและประชาชนให้ความสนใจ

ข่าว คือ ความถูกต้องและความทันต่อ เวลาของสิ่งที่เกิดขึ้น การค้นพบสิ่งใหม่ๆ รวมทั้ง เรื่องต่างๆ ที่สามารถจำแนกออกมา เสนอ เพื่อความพอใจหรือ เพื่อความสนใจของผู้อ่านได้

ข่าว คือ ข้อเท็จจริงที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่เกิดขึ้น เหตุการณ์หรือแนวคิดซึ่งปุถุชนสนใจ ซึ่งมีผลหรือมีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของมนุษย์ หรือความผาสุกของมนุษย์

ความหมายของข่าว สำหรับนักหนังสือพิมพ์ หรือนักสื่อสารมวลชนบางคนมาจากความคิดเห็น และประสบการณ์ของนักข่าวเหล่านั้น เช่น ข่าว คืออะไรก็ตามที่เป็นความคิดเห็นของบรรณาธิการ (ดรุณี หิรัญรักษ์ 2525: 42) หรือกล่าวว่าข่าวไม่จำเป็นต้องให้ความหมายว่าเป็นเรื่องจริงที่ถูกต้องเสมอไป แต่เราควรคำนึงว่าผู้ที่ทำข่าวคำนึงถึงความเป็นจริง มีความรับผิดชอบ และมีความพยายามในการทำข่าวแค่ไหน (Dovifat 1967 อ้างถึงใน Schoenbach 1983: 33) ซึ่งเป็นข้อคิดที่น่าสนใจ เพราะถึงแม้ว่าข่าวจะมีความเป็นจริงมีเนื้อหาถูกต้องครบถ้วน แต่เป็น เรื่องที่มีผลเสียต่อผู้ชม เช่น เหตุการณ์สยองขวัญที่ทำความสะเทือนใจให้กับผู้ชมนั้นก็อาจจะได้รับการพิจารณาในการเสนอให้มีความน่ากลัว หรือมีความรุนแรงน้อยลง ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับผู้ทำข่าวว่ามีความรับผิดชอบต่อผู้รับมากแค่ไหน

คุณค่าของข่าว

คุณค่าของข่าว เป็นสิ่งที่สำคัญในการทำข่าว เพราะบรรณาธิการจะต้องพิจารณาถึงคุณค่าที่ดีของข่าว เพื่อจะได้ เลือก เสนอข่าวที่ดีและน่าสนใจ คุณค่าของข่าวมีดังต่อไปนี้ (ครุณี ธีรวัชรภักดิ์ 2529: 44)

1. ความทันต่อเหตุการณ์ หมายถึงความรวดเร็วฉับไวในการรายงาน เหตุการณ์ให้ผู้อ่านได้ทราบทันที ดังนั้น ข่าวจะต้องสด ใหม่ และทันเหตุการณ์ อย่างไรก็ตามโดยทั่วไปข่าวบางข่าวจะมีลักษณะ เป็น เสมือนสินค้าหรือวัตถุที่ใช้แล้ว โดยที่บางคนจะให้ความสนใจในข่าวที่ผ่านมา โดยเฉพาะข่าวที่ทำให้รายละเอียดตามหลังข่าวสดที่ออกกระจาย เสียงทางวิทยุหรือโทรทัศน์

2. ความใกล้ชิด ความสนใจของผู้อ่านจะมีความสัมพันธ์กับความใกล้ชิดกับเหตุการณ์โดยที่ผู้อ่านจะให้ความสนใจในข่าวที่ตนเองมีส่วน หรือมีความใกล้ชิดไม่ว่าจะเป็นการรู้จักบุคคลในข่าว สถานการณ์ และสถานที่ที่เกี่ยวข้องในข่าว ผู้อ่านจะให้ความสนใจในสิ่งที่ใกล้ตัว เองหรือชุมชนของตนเองมากกว่าในสิ่งหรือชุมชนที่ไกลออกไปจากตัวเอง

3. ความขัดแย้ง คนส่วนใหญ่มักจะให้ความสนใจอย่างมากต่อ เหตุการณ์ที่มีความขัดแย้งหรือมีการเผชิญหน้า เช่น ข่าวเกี่ยวกับการสู้รบสงคราม เป็นต้น นอกจากนั้นจะเป็นความขัดแย้งทั่วไป เช่น ความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ มนุษย์กับสัตว์หรือระหว่าง เชื้อชาติต่อ เชื้อชาติ เป็นต้น

4. ความเด่น ความเด่นในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นในด้านของบุคคล สถานที่และสิ่งของ มักจะเป็นสิ่งที่ดึงดูด และกระตุ้นความอยากรู้อยากเห็นของผู้อ่าน จุดเด่นต่างๆ เหล่านี้เป็นสิ่งที่หนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนมักจะนำมา เสนอ เพื่อสนองความต้องการในกลุ่มผู้อ่าน

5. ความต่อเนื่อง บรรณาธิการหนังสือพิมพ์และโทรทัศน์มักจะนำเรื่องราวต่างๆ ที่เกิดขึ้นและมีผลกระทบโดยตรงต่อชีวิตความเป็นอยู่ของผู้อ่านมา เสนอในหน้าหนังสือพิมพ์ หรือสื่อมวลชนเสมอ เช่น ข่าวเกี่ยวกับการทำงานของการประปา การไฟฟ้า ภาษีอากร การประท้วง การว่างงาน เป็นต้น ซึ่งเรื่องราวดังกล่าวมีผลกระทบโดยตรงต่อผู้คนในชุมชน

6. ความใหญ่โตหรือความสำคัญของเรื่องหรือ เหตุการณ์ ลักษณะที่เด่นชัดโดยทั่วไปมัก จะมีความสนใจในเรื่องที่ใหญ่โต และเป็น เรื่องคอขาดบาดตายและมีจำนวนหรือขนาดใหญ่โต เช่น อุบัติเหตุรถชนหรือคว่ำ ตายหมู่ เครื่องบินตก น้ำท่วม เป็นต้น

7. คุณค่าหรือองค์ประกอบอื่นๆ ได้แก่ ความแปลก เช่น หมากัดคนไม่เป็นข่าว แต่คนกัดหมาเป็นข่าว ความผิดปกติ เช่น หมูออกลูกมีงวง ความตื่นเต้นตกใจ เร้าอารมณ์ เช่น อารมณ์ทางเพศ การกดขี่ทารุณ และความตลกขบขัน เป็นต้น

คุณค่าดังกล่าวทั้ง 7 นี้ คุณค่าของข่าวในด้านความใหม่ หรือ ความทันต่อเหตุการณ์ ความใกล้ชิดผู้อ่าน ได้รับคะแนนของความมีคุณค่าของข่าวมากที่สุด รองลงไปได้แก่ คุณค่าของความต่อเนื่องของผลกระทบและความขัดแย้ง การกำหนดคุณค่าของข่าวนั้นอาจจะมีมาก หรือ เล็กน้อยกว่านี้ แต่โดยทั่วไปแล้วก็กล่าวโดยรวมได้ว่าข่าว เป็นรายงานของเหตุการณ์ หรือสถานการณ์ที่มีความสำคัญและน่าสนใจ

องค์ประกอบของข่าว

นักข่าวส่วนใหญ่มักจะตัดสินใจเลือกเหตุการณ์ หรือ เรื่องที่ประชาชนสนใจมากที่สุด มาเขียนให้ได้ใจความกระชับรัด เข้าใจง่าย โดยมีองค์ประกอบของข่าวมาเป็นเกณฑ์ในการทำข่าว ให้มีความสมบูรณ์ องค์ประกอบเหล่านี้คือ (ยุทธวัฒน์ ภัทรภาชนะภัทร 2522: 106)

1. Who คือ บุคคลที่เป็นจุดสำคัญในข่าวนั้น
2. What คือ พฤติการณ์ที่เขากระทำในเหตุการณ์นั้น
3. When คือ เวลาที่เกิดข่าวขึ้น
4. Where คือ สถานที่ซึ่งเป็นข่าว
5. Why คือ สาเหตุที่เกิด เป็นข่าวขึ้น
6. How คือ การขยายความว่าเขากระทำในเหตุการณ์นั้นอย่างไร

วิธีการเสนอข่าว

ในการพิจารณาเลือกข่าวตามคุณค่าของข่าวและรวบรวมข้อมูลตามองค์ประกอบของข่าวนั้นอาจจะทำให้ข่าวมีความน่าสนใจ แต่ก็อาจจะทำให้เกิดผลเสียต่อผู้รับได้ ดังนั้นผู้ทำข่าวจึงควรคำนึงถึงคุณสมบัติที่ดีของข่าว เพื่อที่จะได้เสนอข่าวอย่างมีคุณภาพ

ข่าวที่ดีจะต้องมีคุณสมบัติดังนี้ (ครุณี ทิรัญรักษ์ 2525: 47)

1. ความถูกต้อง หมายถึงความถูกต้องในการเสนอข้อเท็จจริงของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ความถูกต้องดังกล่าวสามารถกระทำได้โดยการตรวจสอบให้แน่เสียก่อน โดยเฉพาะข้อมูลที่ได้รับรวมทั้งชื่อบุคคล สถานที่ ตำแหน่ง เป็นต้น ทั้งนี้จะต้องรวมถึงการใช้ภาษาและตัวสะกดที่ถูกต้อง
2. ความสมคูลย์ ข่าวทุกข่าวจะต้องมีความ เน้นหนักในข้อเท็จจริงและความสมบูรณ์ครบถ้วนของข้อเท็จจริง เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจ เหตุการณ์และรายละเอียดมากพอ ในการนำไปประกอบการพิจารณา หรือตัดสินใจได้อย่างถูกต้อง และเป็นธรรม

3. ความเป็นกลาง หรือความไม่เอาตัวไปทั่วกัน ข่าวที่ดีจะต้องไม่มีการสอดแทรก หรือ แสดงความคิดเห็น เข้าไปในข่าวจะต้อง เป็นการรายงานอย่างตรงไปตรงมา ไม่ลำเอียงหรือมีอคติ จากผู้เขียน

4. ความกระตือรือร้นและชัดเจน ข่าวที่ดีจะต้องเป็นข่าวที่เสนอด้วยความชัดเจนไม่กำกวม ใช้ภาษาสั้น กระตือรือร้นและเข้าใจง่าย

นอกจากนี้ข่าวที่ดีควร เป็นข่าวที่ทำให้เกิดผลกระทบในทางลบต่อผู้รับให้น้อยที่สุด เนื่องจากข่าวในปัจจุบันมีการ เสนอข่าวที่มีความรุนแรงต่างๆ มากมาย ทั้งข่าวอาชญากรรม อุบัติเหตุ ภัยธรรมชาติ ฯลฯ ซึ่งล้วนแต่เป็น เรื่องจริง และมีการเสนอทันต่อเหตุการณ์ เป็น เรื่องที่อยู่ใน คุณค่าของข่าว มีความละเอียดในการเสนอข่าว ซึ่งบางครั้งมีมากเกินไปทำให้ผู้รับ เกิดความกลัว ผู้ผลิตข่าวจึงควรให้ความสนใจด้วยว่าข่าวที่ตนเองทำจะมีผลกระทบในทางลบต่อผู้รับหรือไม่ ถ้ามี มากควรจะปรับรูปแบบการ เสนอ เช่นไร

สิ่งสำคัญอย่างหนึ่งในการ เสนอข่าวก็คือความน่าเชื่อถือของแหล่งข่าวสาร ซึ่งได้แก่ (พีระ จิระโสภณ 2529: 629)

1. ความน่าไว้วางใจ เช่นปลอดภัยไว้วางใจได้ มีความจริงใจ ซื่อสัตย์ ยุติธรรม ฯลฯ
2. ความเชี่ยวชาญสามารถ เช่น ผู้เสนอข่าวผ่านการศึกษา ฝึกอบรม มีประสบการณ์ มีความรู้ มีความชำนาญ
3. ความคล่องแคล่วกระฉับกระเฉง เช่น มีชีวิตชีวา ตื่นตัว ว่องไว ไม่น่าเบื่อ ฯลฯ

โครงสร้างของสังคมที่เกี่ยวข้องกับการ เสนอข่าว

โครงสร้างทางสังคม เป็นสิ่งหนึ่งที่สำคัญในการกำหนดการ เสนอข่าว สำหรับประเทศไทย เป็นประเทศ เกษตรกรรม มีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยโดยมีพระมหากษัตริย์ เป็นประมุขทำให้มีการ เสนอข่าวเกี่ยวกับพระมหากษัตริย์ การเกษตรมากกว่าประเทศทางตะวันตก และจากการที่สื่อกระจายเสียงของไทย โดยเฉพาะโทรทัศน์หลายสถานี เป็นของรัฐบาลหรือของทหาร จึงทำให้การ เสนอข่าวบางเรื่องต้อง เป็นไปตามนโยบายของสถานีนั้นๆ

สถานีโทรทัศน์ที่เป็นของรัฐบาลได้แก่ สถานีโทรทัศน์ช่อง 5, 9 และ 11

สถานีโทรทัศน์ที่เป็นกึ่งเอกชนได้แก่ สถานีโทรทัศน์ช่อง 3, 7

จากการศึกษารายการข่าวโทรทัศน์ช่อง 3 5 7 9 ในวันที่ 20-26 ธันวาคม 2532 ทำให้เห็นว่าการ เสนอข่าวของสถานีแต่ละช่องก็มีความแตกต่างกันออกไป ตามตารางต่อไปนี้

การเสนอข่าวประเภทต่างๆของโทรทัศน์ 4 สถานี ในหนึ่งสัปดาห์

20 - 26 มีนาคม 2532

สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3		สถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5		สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7		สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 9 สทท.	
				19.00 น.- ข่าวผู้เยาว์			
				19.15 น.- ข่าวเกษตร			
19.20 น. ข่าวพยากรณ์อากาศ				19.25 น.-ข่าวพยากรณ์อากาศ			
19.30 น.	19.30 น.	19.30 น.	19.30 น.				
ช่วงที่ 1	ช่วงที่ 1	ช่วงที่ 1	ช่วงที่ 1				
- เป็นข่าวเหตุการณ์สำคัญ	- ข่าวรัฐบาล	- ข่าวเหตุการณ์สำคัญ	- ข่าวทั่วไปภายในประเทศ				
- เกิดขึ้นทั้งในประเทศ	- ข่าวการเมือง	- ที่เกิดขึ้นทั้งในประเทศ					
- และข่าวต่างประเทศ	- ข่าวทหาร	- และข่าวต่างประเทศ					
- ข่าวรัฐบาล	- ข่าวสังคม	- ข่าวสำคัญที่น่าสนใจ					
- ข่าวการเมือง	- ข่าวทั่วไป	- ทั้งข่าวในประเทศและต่างประเทศ					
- ข่าวด้านสำคัญ		- สารคดีเชิงข่าว : เลือกลง					
- ข่าวสังคม		- กรมสรรพากรเสนอรายการ					
- ข่าวต่างประเทศ		- ภาษีมูลค่าเพิ่ม					
ช่วงที่ 2	ช่วงที่ 2	ช่วงที่ 2	ช่วงที่ 2				
- ข่าวกีฬา	- ข่าวต่างประเทศ	- ข่าวทั่วไปที่น่าสนใจ	- ข่าวต่างประเทศ				
- รายการเจาะโลก		- ข่าวบริการธุรกิจ					
(วันเสาร์, อาทิตย์)		- ข่าวพัฒนาบ้านเมือง					
- ละครข่าวบันเทิง		- "จดหมายเทอดกรุงศรี"					
- ข่าวกีฬา		- "วันนี้..วันอะไร"					
- รายการเจาะโลก		(มีเฉพาะวันพระ)					
(วิเคราะห์ข่าวต่างประเทศ)							

สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3		สถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5		สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7		สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 9 อสมท.	
20.00 น.	20.00 น.	20.00 น.	20.00 น.	20.00 น.	20.00 น.	20.00 น.	
ช่วงที่ 1	ช่วงที่ 1	ช่วงที่ 1	ช่วงที่ 1	ช่วงที่ 1	ช่วงที่ 1	ช่วงที่ 1	
- ข่าวในพระราชสำนัก	- ข่าวในพระราชสำนัก	- ข่าวในพระราชสำนัก	- ข่าวในพระราชสำนัก	- ข่าวในพระราชสำนัก	- ข่าวในพระราชสำนัก	- ข่าวในพระราชสำนัก	
	- ข่าวรัฐบาล	- ข่าวรัฐบาล	- ข่าวรัฐบาล				
	- ข่าวทหาร	- ข่าวทหาร	- ข่าวทหาร				
	- ข่าวพยากรณ์อากาศ	- ข่าวพยากรณ์อากาศ	- ข่าวพยากรณ์อากาศ				
ช่วงที่ 2	ช่วงที่ 2	ช่วงที่ 2	ช่วงที่ 2	ช่วงที่ 2	ช่วงที่ 2	ช่วงที่ 2	
- ข่าวรัฐบาล	- ข่าวสังคม	- ข่าวทั่วไป	- ข่าวทั่วไป	- ข่าวรัฐบาล	- ข่าวรัฐบาล	- ข่าวรัฐบาล	
- ข่าวการเมือง	- ข่าวเศรษฐกิจ	- "คนไทยวันนี้"	- "คนไทยวันนี้"	- ข่าวการเมือง	- ข่าวการเมือง	- ข่าวการเมือง	
- ข่าวทั่วไป	- ข่าวรัฐบาล	- ข่าวบริการ - สุทธิ	- ข่าวบริการ - สุทธิ	- ข่าวรายงานการซื้อ-ขายหลักทรัพย์	- ข่าวรายงานการซื้อ-ขายหลักทรัพย์	- ข่าวรายงานการซื้อ-ขายหลักทรัพย์	
	- ข่าวทหาร						
	- ข่าวทั่วไป						
	- ข่าวพยากรณ์อากาศ						
ช่วงที่ 3	ช่วงที่ 3	ช่วงที่ 3	ช่วงที่ 3	ช่วงที่ 3	ช่วงที่ 3	ช่วงที่ 3	
- ข่าวเศรษฐกิจนขงเป็น	- ข่าวกีฬา	- ข่าวต่างประเทศช่วงแรก	- ข่าวต่างประเทศช่วงแรก	- ข่าว กทม.33	- ข่าว กทม.33	- ข่าว กทม.33	
.รายงานเศรษฐกิจ	- ข่าวต่างประเทศ CNH						
.ตลาดหลักทรัพย์	- ข่าวพยากรณ์อากาศ						
.ราคาสินค้าเกษตร							
(เสาร์,อาทิตย์)							
- คู่มือลภษา							
- วงเวียนชีวิต/สารคดีข่าว							
ช่วงที่ 4	ช่วงที่ 4	ช่วงที่ 4	ช่วงที่ 4	ช่วงที่ 4	ช่วงที่ 4	ช่วงที่ 4	
- ข่าวพัฒนา	- ข่าวบันเทิง	- ข่าวต่างประเทศช่วงที่ 2	- ข่าวต่างประเทศช่วงที่ 2	- ข่าวพยากรณ์อากาศ, เกษตร	- ข่าวพยากรณ์อากาศ, เกษตร	- ข่าวพยากรณ์อากาศ, เกษตร	
				- ข่าวกีฬา	- ข่าวกีฬา	- ข่าวกีฬา	
				- คู่กันหลังข่าว	- คู่กันหลังข่าว	- คู่กันหลังข่าว	
				- สรุปข่าว	- สรุปข่าว	- สรุปข่าว	
		ช่วงที่ 5	ช่วงที่ 5				
		- ข่าวกีฬา	- ข่าวกีฬา				
		- .ผลกีฬาวันนี้	- .ผลกีฬาวันนี้				
		- .กีฬาที่น่าสนใจวันพุงนี้	- .กีฬาที่น่าสนใจวันพุงนี้				
		- . "ภาพกีฬาวันนี้"	- . "ภาพกีฬาวันนี้"				

จากตารางนี้ทำให้เห็นได้ว่าข้าวช่อง 5 ซึ่งเป็นช่องของทหาร จะมีช่วงเวลาที่จะเสนอข้าวในวงการทหาร ช่อง 9 มีช่วงของข้าวในประเทศเยอะมาก ซึ่งบางครั้งก็กลายเป็นช่วงเวลาของผู้ควบคุมสถานีไป ส่วนช่อง 3 นั้นถึงแม้จะไม่ได้เป็นสถานีของ รัฐบาล แต่ก็ไม่ได้เป็นของเอกชนโดยเด็ดขาด การเสนอข้าวบางข้าวก็ยังคงคล้ายกับข้าวของช่อง 9 อยู่ สำหรับช่อง 7 นั้นว่าเป็นช่องที่มีอิสระในการทำข่าว และมีเครือข่ายในการหาข่าวมากที่สุดในเวลานี้ ทำให้เป็นช่องที่มีข่าวประเภทต่างๆ มากที่สุด

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แนวคิดและทฤษฎีทางการสื่อสารมวลชนเกี่ยวกับผู้ส่งสาร

แนวคิด เรื่องการกำหนดวาระหรือหัวข้อ เรื่อง (Agenda-setting)

การกำหนดวาระหรือหัวข้อ เรื่อง หรือการกำหนดวาระการประชุม หมายถึง การที่สื่อมวลชน เลือก เสนอข่าว เกี่ยวกับประเด็นสำคัญของเรื่องใดหรือปัญหาใดมาก . . . ประชาชนผู้รับสารก็จะรับรู้ หรือตระหนักถึงความสำคัญของประเด็นสำคัญของเรื่องนั้น หรือปัญหานั้นๆ ตามไปด้วย จะเห็นได้ว่าสื่อมวลชน เป็นผู้จัดวาระเกี่ยวกับปัญหาหรือประเด็นของข่าวประชาชน เป็นผู้รับทราบถึงปัญหาและประเด็นของข่าวต่างๆ ตามที่สื่อมวลชนกำหนด ประชาชนจะคิดและปฏิบัติตามวาระที่สื่อมวลชนกำหนด (อรนุช เลิศจรยารักษ์ 2529: 11)

การกำหนดวาระ เป็นแนวความคิดใหม่ที่เริ่มมีการศึกษาในวงการสื่อสารมวลชน เป็นแนวความคิดที่เน้นความสำคัญของหน้าที่ในด้านเสนอข่าวสาร มากกว่าหน้าที่ในทางชักจูง หรือโน้มน้าวใจ ความหมายของคำว่า Agenda - setting ในการศึกษา นี้ เราถือว่าสื่อมวลชนเป็นผู้กำหนด (set) วาระการประชุม (Agenda) เกี่ยวกับปัญหาต่างๆ ประชาชนผู้รับสารทั่วไปเปรียบเหมือนผู้เข้าประชุม จึงย่อมจะรับทราบหรือตระหนักถึงปัญหาหรือประเด็นต่างๆ ตามที่ได้กำหนดไว้ในวาระนั้น

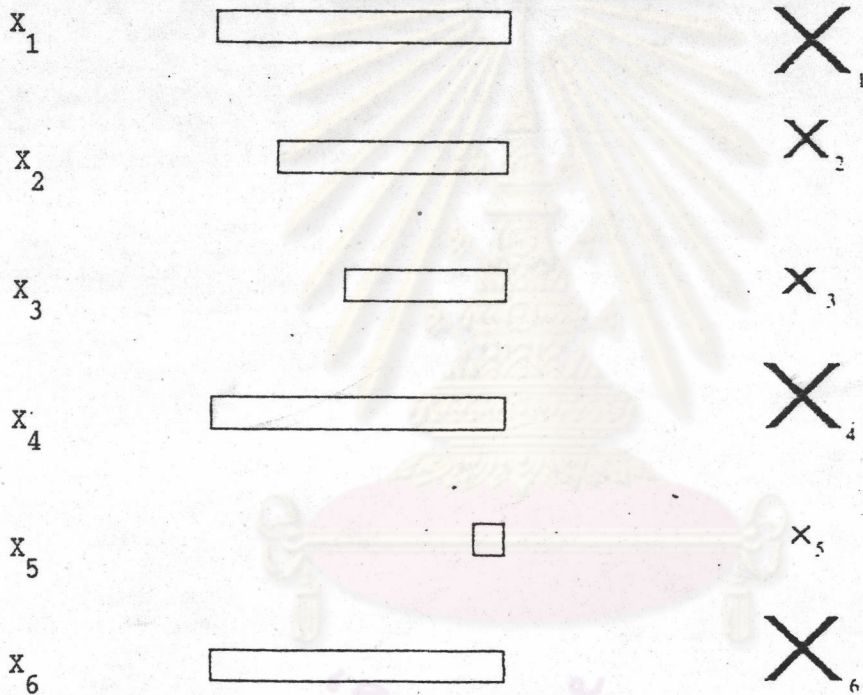
แนวความคิดเรื่องการกำหนดวาระ เริ่มตั้งแต่สมัยที่ วอเทอร์ ลิปแมน (Water Lippman) คิดคำว่า "ภาพในความคิด" (Picture in Over head) ในวารสาร ทัชปบลิก โอพินิอัน (Public opinion) ในปี ค.ศ.1922 ในความเห็นของ ลิปแมน นั้น สื่อมวลชนมีบทบาทสำคัญช่วยให้คนเรารับทราบและเรียนรู้เกี่ยวกับสถานการณ์โลกภายนอก ซึ่งตามปกติแล้วเราไม่มีโอกาสสัมผัสด้วยตนเอง (ปราโมช รัฐวินิต 2525: 15) โดยเขาได้กล่าวถึงว่าสื่อมวลชนมีบทบาทในการ สร้างภาพต่างๆ ในหัวสมองของคนเรา ซึ่งคล้ายกับแนวความคิดของ โคเฮน (B.C Cohen 1963: 120) ที่กล่าวถึงอิทธิพลของหนังสือพิมพ์ในการ เป็นผู้บอกแก่คนอ่านว่า เรื่องอะไรควรจะคิด (What to think about)

บุคคลผู้ซึ่งเป็นผู้เผยแพร่ที่สำคัญ และเป็นที่รู้จักกันเป็นอย่างดี เกี่ยวกับสมมุติฐานว่าด้วยการกำหนดวาระ คือ นักวิจัยชาวอเมริกัน ชื่อ มัลคอล์ม แมคคอมบส์ และโดนัลด์ ชอร์ (M.E McCombs and D.L Show 1972,1976) บุคคลทั้งสองได้เขียนไว้ว่า ผู้รับสารไม่เพียงแต่จะเรียนรู้เกี่ยวกับประเด็นสาธารณะและเรื่องราวอื่นๆ ผ่านสื่อมวลชนเท่านั้น แต่ยังเรียนรู้ว่าจะให้ความสำคัญของประเด็นปัญหา หรือหัวข้อหนึ่งๆ มากน้อยเพียงไรจากการที่สื่อมวลชนได้เน้นเอา

ไว้ . . .ความสามารถที่จะมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงเชิงความคิดในหมู่ปัจเจกชนนี้ เป็นลักษณะ
อันสำคัญมากอย่างหนึ่งของอำนาจของสื่อมวลชน นอกจากนี้ทั้งสองยังได้สร้างแบบจำลองการ
กำหนดควาระ ในหลักการที่ว่า เรื่องที่ได้รับความเอาใจใส่มากที่สุดใสื่อมวลชนจะถูกรับรู้ว่าเป็น
เรื่องที่สำคัญที่สุด ดังนี้ (McCombs and Shaw 1977 อ้างถึงใน สานิต ยมาภัย และ ระวีวราณ
ประกอบผล 2528: 120-122)

ประเด็นปัญหา การให้ความสนใจต่างกัน การรับรู้ที่ตามมาของสาธารณชนต่อประเด็น เหล่านี้

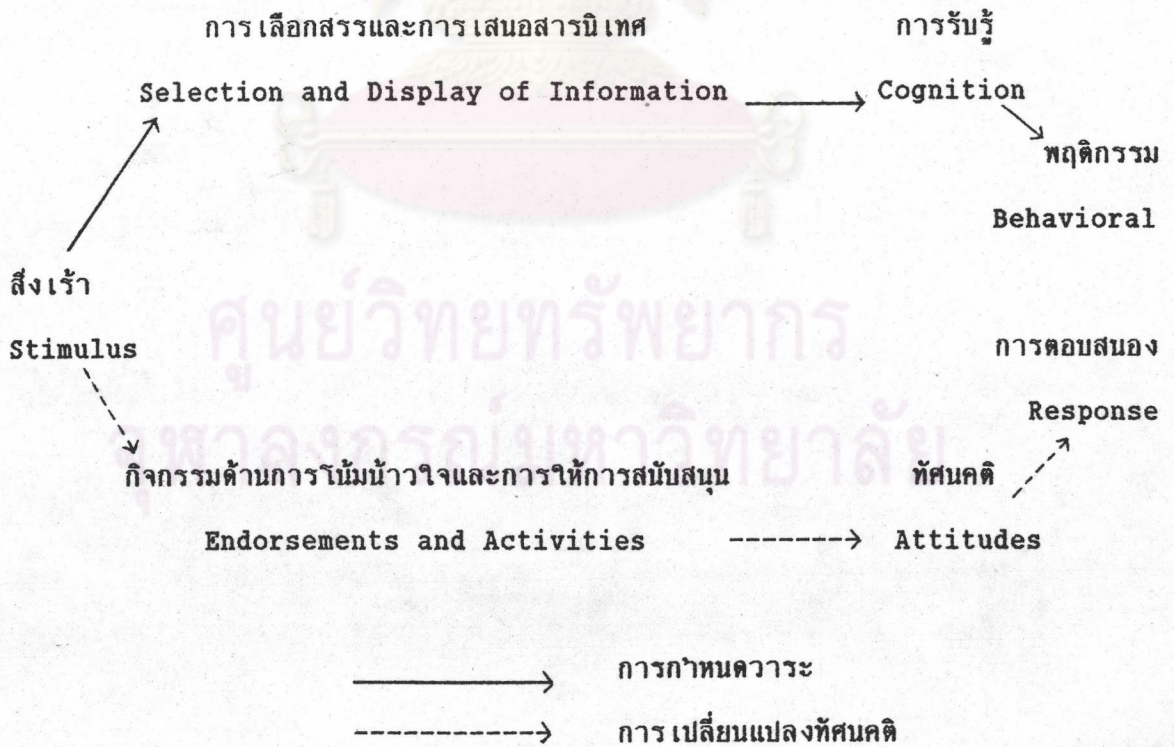
แบบจำลองการกำหนดควาระ : เรื่องที่ได้รับความเอาใจใส่มากที่สุดใสื่อมวลชนจะถูกรับรู้
ว่าเป็นเรื่องที่สำคัญที่สุด (จากแมคคอมส์ และชอร์ 1976)

จากแบบจำลองการกำหนดควาระนี้ สอดคล้องกับความคิดของ พีระ จิระโสภณ (1230:
663-664) ว่าลักษณะของผลการสื่อสารมวลชนตามแนวความคิดนี้ แสดงให้เห็นว่า สื่อ
สารมวลชนมีผลโดยตรงกับผู้รับสาร แต่เป็นผลในระยะยาวไม่เกิดขึ้นโดยทันที นอกจากนี้ยังเป็น
ผลในด้านความรู้ ความเข้าใจ หรือความคิดเห็น ไม่ใช่ผลทางด้านทัศนคติ หรือพฤติกรรม

และแบบจำลองที่น่าสนใจเกี่ยวกับการกำหนดควาระอีกแบบหนึ่ง คือแบบจำลองของ เบคเกอร์ แมคคอมส์ และแมคลอยด์ (Becker, McCombs and Mcleod (1975: 39) ที่แสดงให้เห็นถึงข้อคล้ายคลึง และข้อแตกต่างระหว่างแนววิถีการศึกษาแบบเก่า คือ การเปลี่ยนแปลงทัศนคติ (Attitude) กับการศึกษาแบบใหม่ คือ การกำหนดควาระ ดังนี้

(1)	(2)	(3)	(4)
สภาพแวดล้อม	พฤติกรรม	ระดับแรกของการ	ผลตอบสนอง
ของสื่อมวลชน	ของสื่อมวลชน	การตอบสนอง	ขั้นต่อมาของ
Media	Media	ของผู้รับสาร	ผู้รับสาร
Environment	Behavior	First-level	Subsequent
		Audience	Audience
		response	response

แบบจำลองแสดงข้อคล้ายคลึง และแตกต่างระหว่างการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ และการกำหนดควาระ

จากแบบจำลองดังกล่าว เบคเกอร์ แมคคอมส์ และ แมคลอยด์ ได้อธิบายให้เห็นถึงขั้นตอนต่างๆ ดังนี้

1. สภาพแวดล้อมของสื่อมวลชน (media environment) เป็นตัวเร้า หรือสาเหตุให้เกิดพฤติกรรมของสื่อมวลชน
2. พฤติกรรมของสื่อมวลชน (media behavior) หมายถึง การเลือกและเสนอข่าวสาร หรือวิธีการโน้มน้าวใจแล้วแต่กรณี พฤติกรรมของสื่อมวลชนนี้จะก่อให้เกิด การตอบสนองจากมวลชนกลุ่ม เป้าหมาย
3. การตอบสนองจากมวลชนกลุ่มเป้าหมาย (audience response) ในขั้นแรกจะปรากฏในรูปการพัฒนา หรือเปลี่ยนแปลงทางความคิด (cognition) หรือทัศนคติ (attitude) และหลังจากนั้นจะมีการตอบสนอง
4. การตอบสนอง (response) ได้แก่ การแสดงออกซึ่งพฤติกรรม (behavior) ต่างๆ

จากแบบจำลองนี้ทำให้เห็นบทบาทของสื่อมวลชนในการรายงานปัญหา หรือเหตุการณ์ต่างๆ ให้กับประชาชน ทำให้เกิดการตอบสนองของมวลชนกลุ่มเป้าหมายในระดับแรก หรือผลตอบสนองในระยะสั้น จะเป็นรูปของความคิด (cognition) ได้แก่ ความเชื่อ และความรู้เกี่ยวกับเรื่องต่างๆ ซึ่งลักษณะเหล่านี้จะซ่อนอยู่ภายในตัวบุคคล ไม่ได้แสดงออกในรูปพฤติกรรมที่สังเกตเห็นได้ชัดเจน และทำให้เกิดผลตอบสนองในระยะยาว คือ ในการศึกษา หน้าที่ การกำหนดวาระนั้นมุ่งหวังผลระยะสั้นของการสื่อสารที่มีต่อพัฒนาการด้านความคิดก็จริง แต่เป้าหมายสำคัญอยู่ที่ผลระยะยาว คือการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคล

นอกจากนี้บุญเลิศ สุภติลภ (2518: 30-37) ได้กล่าวว่า ทฤษฎีเกี่ยวกับการกำหนดวาระนี้ คล้ายกับการเรียนรู้ทางการเมือง (political socialization) กล่าวคือแทนที่จะเน้นการเปลี่ยนทัศนคติ และความเห็นตามแนวความคิดสมัยเก่า กลับมุ่งการวิเคราะห์วิวัฒนาการของความคิด (cognition) เกี่ยวกับปัญหาใดปัญหาหนึ่ง ถ้ามองทางด้านการสื่อสาร การเน้นความสำคัญของหน้าที่ในด้านข่าวสาร (information) มากกว่าหน้าที่ในทางชักจูง (persuasion) ตามแนวความคิดนี้ถือว่า สื่อมวลชนทั้งหลาย เป็นผู้กำหนด เรื่องหรือหัวข้อ เกี่ยวกับปัญหา ตลอดจนประเด็นวาระหรือหัวข้อ เรื่องต่างๆ ให้ประชาชนผู้รับข่าวสารทั่วไปได้รับทราบและตระหนักถึงปัญหา หรือประเด็นต่างๆ ตามที่กำหนดในสื่อ นั้นๆ

เหตุที่นำแนวความคิด เรื่องการกำหนดควาระ มาเป็นแนวคิดหลักในการวิจัย เพราะตระหนักว่าการที่ข่าวโดย เฉพาะข่าวที่ปรากฏถึงความรุนแรงนี้ออกมาสู่ผู้รับ เป็น เพราะผู้ผลิตข่าวให้ความสำคัญในการกำหนดควาระ หรือกำหนดหัวข้อข่าวที่มีความรุนแรงนั้นๆ ออกมา เช่นข่าวบางข่าวไม่ได้เกิดขึ้นในวันนี้ แต่ผู้รับสามารถรับข่าวสารนั้นได้ เพราะผู้ผลิตข่าว เห็นความสำคัญและนำข่าวนั้นมา เสนอให้กับผู้ชม

ทฤษฎีผู้กรองสาร (gatekeeper)

สำหรับทฤษฎีผู้กรองสารนี้ผู้วิจัยศึกษาเป็นส่วนประกอบใน เรื่องการผลิตข่าว

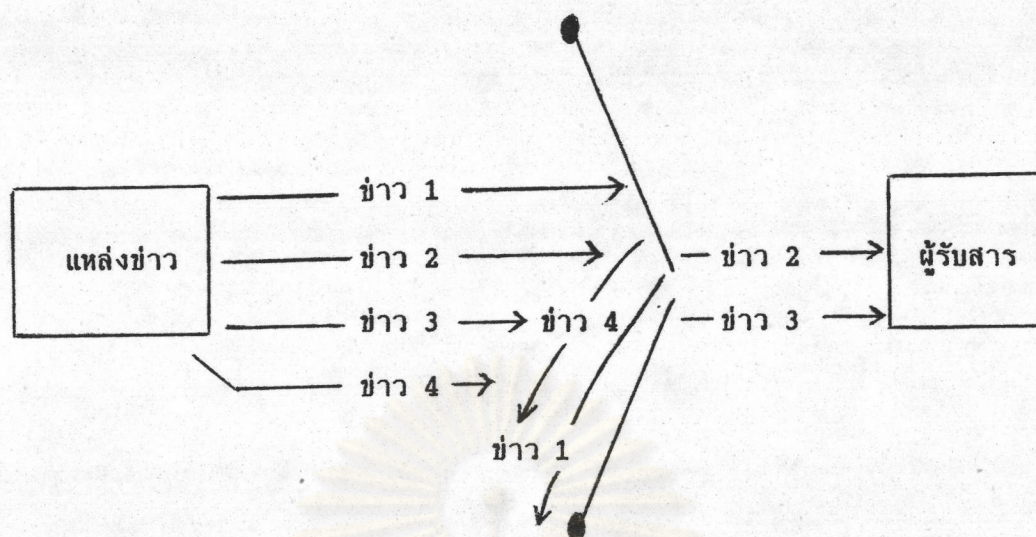
ผู้กรองสาร เป็นบุคคลผู้ซึ่งควบคุมการไหลของข่าวสาร บุคคลเหล่านี้จะเป็นผู้ตัดสินใจว่าข่าวอะไรควรส่งต่อไป และข่าวสารอะไรควรส่งไปช้าหน่อย หรือข่าวสารอะไรควรตัดออกไปทั้งหมด บุคคลผู้ทำหน้าที่ปิดและ เปิดประตูข่าวสารนี้ยืนอยู่ระหว่าง ตัวข่าวสารเอง และผู้รับสารจากสื่อมวลชน

วิลเบอร์ ชรามม์ (Wilbur Shramm) กล่าวว่าผู้กรองสาร มีสิทธิในการกรองสารต่างๆ ที่มีมา นอกจากนี้ผู้กรองสารยังมีบทบาทสำคัญมากในการสื่อสารในสังคมทุกวันนี้

ผู้กรองสาร ยังเป็นผู้ควบคุมการไหลของข่าวสารทั้งในระดับชาติ และระดับท้องถิ่น ผู้กรองสาร เหล่านี้ได้แก่นักข่าว บรรณาธิการข่าว ผู้เขียน ผู้พิมพ์ นักวิจารณ์ หัวหน้าหน่วยงานทางด้านสื่อสาร ผู้จัดการโฆษณา ของทั้งหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นและหนังสือพิมพ์แห่งชาติ สถานีโทรทัศน์ และสำนักข่าว เช่นนักข่าวได้รับมอบหมายจากบรรณาธิการข่าวให้ไปหาข่าว ขณะเดียวกันนักข่าวก็ทำหน้าที่เหมือนกับผู้กรองสาร นักข่าวจะเป็นคนตัดสินใจว่าเขาจะเขียนข้อเท็จจริงในเรื่องข่าวนี้อย่างไร (อรนุช เลิศจรรยารักษ์ 2529: 12)

ศัพท์คำว่า "gatekeeper" ถูกนำมาใช้ครั้งแรกโดย เคิร์ท เลวิน (Kurt Lewin) นักสังคมวิทยา เคิร์ทอธิบายว่า "gatekeeper" เหมือนกับบุคคลผู้ซึ่งควบคุมการส่งต่อของข่าวต่างๆ ไปยังช่องทางทั้งหลายของสื่อมวลชน ต่อมาความคิดนี้ถูกนำมาประยุกต์โดยไวท์ (White, D.M., 1950: 383-390) ในการศึกษาถึงบทบาทของบรรณาธิการ ในการตัดสินใจ และการคัดเลือกรายงานเรื่องทั่วไป แบบจำลองที่ใช้เป็นหลักในงานชิ้นนั้น แสดงได้ดังรูปนี้ (สวานิค ยมาภัย และระวีวรรณ ประกอบผล 2528: 197-198)

แบบจำลองผู้กรองสารอย่างง่าย ของไวท์ (1950: 39)

จากแบบจำลองของไวท์ แสดงให้เห็นว่า มีข่าวสารมากมายจากแหล่งข่าว ที่ส่งมายังหนังสือพิมพ์ หรือ สถานีโทรทัศน์ต่างๆ ได้แก่ ข่าว 1 ข่าว 2 ข่าว 3 และข่าว 4 ผู้ผลิตหรือบรรณาธิการข่าวจะทำหน้าที่คัดเลือกข่าวที่ต้องการไว้เพื่อตีพิมพ์หรือออกอากาศ เพื่อส่งไปยังผู้รับสาร ได้แก่ ข่าว 2 และข่าว 3 และตัดข่าวบางข่าวที่ไม่ต้องการทิ้งไป ได้แก่ ข่าว 1 และข่าว 4

จากข้อเขียนของ แบกดิเคียน (Bagdikian) นักข่าวและบรรณาธิการข่าวจะตัดสินใจเลือกข่าวอย่างไรนั้นขึ้นอยู่กับปัจจัย 5 ประการ คือ

1. หลักที่ยึดถือในการบริหาร
2. การมองโลกของความจริง และนิสัยของคนนั้นคือมองผู้อ่านว่าผู้อ่านต้องการอะไร และมีความปรารถนาอย่างไร
3. ค่านิยม ซึ่งยึดถือโดยกองบรรณาธิการที่มีความเชี่ยวชาญในวิชาชีพ มีมาตรฐานทางด้านความยุติธรรม และเป็นที่ยอมรับในวงวิชาชีพ นั่นคือเขาจะเป็นผู้ตัดสินใจอะไรที่ผู้อ่านในหมู่คณะของเขาควรจะได้รู้
4. การประเมินค่าของข่าวสาร โดยการแข่งขันของสื่อ
5. ค่านิยมส่วนตัวและนิสัยแปลกๆ ของบรรณาธิการ เช่นถ้าบรรณาธิการกลัวหรือไม่ชอบอะไรบางอย่าง เขาจะไม่อนุญาตให้สิ่งที่เขาไม่ชอบปรากฏอยู่ในข่าวหรือตีพิมพ์บนหนังสือพิมพ์เด็ดขาด

นอกจากปัจจัยทั้ง 5 แล้ว ยังมีปัจจัยในเรื่องเวลา และเนื้อที่ ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับ การตัดสินใจของบรรณาธิการข่าว การเปลี่ยนการตัดสินใจ เพื่อจะให้ได้ว่าข่าวสารซึ่งดีกว่าเดิมจะ ทำให้เสียเวลาและเงินอีกเท่าไร อันนี้ก็เข้ามามีส่วนในการตัดสินใจเหมือนกัน (อรนุช เลิศ จรรยาภักดิ์ 2529: 12)

เหตุที่ไม่เน้นความสำคัญของทฤษฎีผู้กรองสาร เพราะมองว่าผู้กรองสาร ซึ่งได้แก่ ผู้ผลิต ข่าว หรือ บรรณาธิการข่าว เสนอข่าวที่มีความรุนแรงโดยการกำหนดให้เป็นหัวข้อสำคัญในการ พิจารณา มากกว่าจะเป็นเพียงการกรองข่าวที่ได้รับมาเท่านั้น

ส่วนทฤษฎีต่อไปนี้เป็นแนวความคิด เสริม เพื่อให้การวิเคราะห์สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ทฤษฎีสื่อมวลชนทาง เศรษฐศาสตร์การเมือง เน้นที่โครงสร้างทาง เศรษฐกิจของ สื่อมวลชน โดยเน้นการสนใจไปยังการวิเคราะห์โครงสร้างของการ เป็นเจ้าของสื่อมวลชนและ สนใจการปฏิบัติการของพลังทางการตลาดของสื่อมวลชน ในแง่นี้สถาบันสื่อมวลชนจึงเป็นส่วน หนึ่งของสถาบัน เศรษฐกิจ ส่วนใหญ่ของความรู้ที่เกี่ยวกับสังคมซึ่งผลิตโดยสื่อมวลชนก็เพื่อใช้ เป็น เนื้อหาสาระในด้านการแลกเปลี่ยนค่านิยม โดยที่การผลิตเนื้อหาเหล่านี้ อยู่ภายใต้ความกดดัน ของความต้องการในการขยายตลาด ประโยชน์ทาง เศรษฐกิจของเจ้าของหรือผู้ประกอบการผล ประโยชน์เหล่านี้คือ ความต้องการผลกำไรจากการดำเนินงานสื่อมวลชน ผลที่ตามมาคือสื่อมวล ชนขาดความเป็นอิสระ และมีความจำเป็นที่ต้องให้ความสนใจต่อตลาดที่มีขนาดใหญ่มากหลีกเลี่ยง การเสี่ยงภัยในรูปแบบต่างๆ (ศิริชัย ศิริกายะ กาญจนา แก้วเทพ 2531: 73)

ทฤษฎีความรับผิดชอบต่อสังคม หลักของทฤษฎีนี้ก็คือ ฐานคิดที่ว่าสื่อมวลชนมีภาระกิจที่ สำคัญต่อสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาระกิจทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย สื่อมวลชนต้อง ยอมรับภาระกิจต่างๆ เหล่านี้ ในแง่ของข่าวสารและเป็นเวทีสำหรับการแสดงออกซึ่งความคิดเห็น ในรูปแบบต่างๆ กัน สื่อมวลชนควรเป็นอิสระมากที่สุด แต่ในขณะเดียวกันก็ต้องยอมรับพันธะกรณีที่มี ต่อสังคมอย่างแน่ชัด ทฤษฎีความรับผิดชอบต่อสังคมพยายามประนีประนอมหลักการที่แตกต่างกัน สามประการเข้าไว้ด้วยกัน (ศิริชัย ศิริกายะ กาญจนา แก้วเทพ 2531: 122-125)

ประการแรกคือ หลักการของเสรีภาพส่วนบุคคล และเสรีภาพในการเลือกของบุคคล
 ประการที่สอง หลักการในเรื่องเสรีภาพของสื่อมวลชน และหลักการเรื่องพันธะกรณี
 ของสื่อมวลชนที่มีต่อสังคม

หลักการที่สำคัญของทฤษฎีความรับผิดชอบต่อสังคม สรุปได้ดังนี้

- สื่อมวลชน ควรจะยอมรับและปฏิบัติตามพันธะกรณีที่มีต่อสังคม
- พันธะกรณีดังกล่าวนี้จะ เป็นผลสำเร็จได้ก็ต่อ เมื่อมีมาตรฐานทางอาชีพที่สูง ынแห่งของ
 การมีสาระ มีสำจะ มีความถูกต้อง มีความ เป็นกลาง และมีความสมคูลย์
- การยอมรับพันธะกรณีดังกล่าว สื่อมวลชนควรจะควบคุมกันเอง ภายใต้กรอบของ
 กฎหมายและกรอบของสถาบันที่ได้ถูกจัดตั้งขึ้น
- สื่อมวลชนควรจะหลีกเลี่ยง อะไรก็ตามที่จะนำไปสู่การประกอบอาชญากรรม ความ
 รุนแรงในรูปแบบต่างๆ หรือความระส่ำระสาย หรือล่วงละเมิดต่อชนกลุ่มน้อย
- สื่อมวลชนทั้งหมดควรจะมิลักษณะพหุนิยม และสะท้อนความหลากหลายของสังคม เปิด
 ให้นานาทัศนะมีโอกาสได้ใช้สื่อมวลชน เพื่อแสดงออกถึงทัศนะต่างๆ และให้สิทธิในการใช้สื่อมวลชน
 เพื่อตอบโต้ข้อกล่าวหา
- สังคม และ สาธารณชนมิลิทธิในการคาดหวังมาตรฐานชั้นสูงจากการดำเนินงานของ
 สื่อมวลชน และมีสิทธิเข้าแทรกแซงเพื่อให้ได้มาซึ่งมาตรฐานดังกล่าว เพื่อผลประโยชน์ของส่วน
 รวม สังคม และสาธารณชน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ชฎา เปรมโยธิน (2527) ทำการศึกษาเรื่องหนังสือพิมพ์รายวันกับการพัฒนาเด็กและ
 เยาวชน : ศึกษาเชิงวิเคราะห์ เนื้อหาเฉพาะหน้าสำหรับเด็กและเยาวชน พบว่ามีรูปแบบใน
 การนำเสนอหลายหลากมาก มีการเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กและเยาวชนสอดคล้องตาม
 เจตนารมณ์ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 5 (ปี 2525-2529) การเสนอเนื้อหา
 ส่วนใหญ่เน้นเกี่ยวกับ คำนิยมด้านสติปัญญาเฉลี่ยฉบับละ 1-2 ครั้ง คำนิยมด้านคุณธรรม และ
 จริยธรรม เฉลี่ยประมาณ 2 ครั้ง ภาษาที่ใช้ส่วนใหญ่เข้าใจง่าย

ปราโมช รัฐวินิต (2525) ได้ทำการศึกษาเรื่อง บทบาทของข่าวโทรทัศน์กับการกำหนดวาระให้กับประชาชน : การศึกษาเฉพาะกรณีข่าวการสร้างงานในชนบท ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 5 (2525-2529) พบว่า โทรทัศน์ได้ทำหน้าที่เผยแพร่ข่าวสารในลักษณะของการให้สถานภาพแก่บุคคลมากกว่าการทำหน้าที่หลัก คือการให้ข่าวสาร ให้ความรู้แก่ประชาชน ข่าวสารต่างๆ ที่เผยแพร่ทางโทรทัศน์จะเป็นข่าวที่เกี่ยวกับตัวบุคคลเป็นส่วนใหญ่ การเสนอข่าวสารเกี่ยวกับหัวข้อ หรือปัญหาต่างๆ มีน้อยมาก

พนิต กุลศิริ (2528) ทำการศึกษา เรื่องการวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อศึกษามติของหนังสือพิมพ์รายวันต่อการพัฒนาสตรี พบว่าหนังสือพิมพ์ที่ใช้ในการศึกษา เสนอ เนื้อหาเกี่ยวกับการพัฒนาสตรี เป็นปริมาณน้อยมาก เมื่อ เปรียบ เทียบกับการเสนอ เนื้อหา เรื่องต่างๆ ในหนังสือพิมพ์รายวันทั้งฉบับ หนังสือรายวันส่วนใหญ่จะ เสนอ เนื้อหา เกี่ยวกับการพัฒนาสตรีโดยไม่ระบุแหล่งข้อมูล การเสนอ เนื้อหาส่วนใหญ่เป็นข่าวแจ้งมากที่สุด หนังสือพิมพ์รายวัน เสนอ เนื้อหาการพัฒนาสตรีในลักษณะ เป็นกลางมากที่สุด รองลงมาคือ เนื้อหาที่กล่าวถึงในด้านลบและบวก

พรชัย เขวงเดช (2531) ทำการศึกษา เรื่องการวิเคราะห์เนื้อหาด้านจริยธรรมของภาพยนตร์การ์ตูนสำหรับเด็กที่ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่าเนื้อหาจริยธรรมด้านบวกที่ปรากฏมากที่สุดในภาพยนตร์การ์ตูน 13 เรื่อง คือความสามัคคี รองลงมาได้แก่ ความมีเหตุผล ความเมตตากรุณา ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ความขยันหมั่นเพียร ความกตัญญูกตเวที ความประหยัด ตามลำดับ ส่วนเนื้อหาจริยธรรมด้านลบที่เสนอมากที่สุด คือด้านความเมตตากรุณา รองลงมาได้แก่ ด้านความสามัคคี ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ความมีเหตุผล ความขยันหมั่นเพียร ความกตัญญูกตเวที ความประหยัดตามลำดับ จริยธรรม ด้านบวกและลบส่วนใหญ่ไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ

พรรณนีย์ วิชชาชู (2531) ทำการศึกษาเรื่องการศึกษาการกำหนดเรื่องพิจารณาข่าว การเกษตรของโทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์ พบว่า ข่าวการเกษตรของโทรทัศน์และหนังสือพิมพ์ ต่างกัน ระดับความสนใจในการกำหนดเรื่องพิจารณาต่างกัน เฉพาะในลักษณะการนำเสนอเนื้อหา ข่าวเพาะปลูก ข่าวป่าไม้ และการเสนอบุคคลในข่าว สำหรับระดับความสนใจในประเภทข่าว ที่นำเสนอรวมทั้งความสนใจในลักษณะการนำเสนอข่าวประมง และข่าวปลูสัตว์ ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และพบว่าภาพพจน์ของการเกษตรที่ปรากฏในข่าวโทรทัศน์ สัมพันธ์ กับนโยบาย และระดับความสนใจในการกำหนดเรื่องพิจารณาของโทรทัศน์ ส่วนภาพพจน์ของ หนังสือพิมพ์นั้น สัมพันธ์กับนโยบาย แต่ไม่สัมพันธ์กับระดับความสนใจในการกำหนด เรื่องพิจารณา ของหนังสือพิมพ์

คุณากร เพชรคง (2532) ทำการศึกษาเรื่องการวิเคราะห์ ข่าวเมืองหลวง ข่าว ท้องถิ่น และข่าวระดับชาติ ในรายการข่าวโทรทัศน์ไทย พบว่าสถานีโทรทัศน์แม่ข่าย ให้ความสำคัญกับการนำเสนอข่าวระดับชาติ และบุคคลหรือวิสระดับชาติ ขณะเดียวกัน ข่าวการเมือง และข่าวที่เกิดขึ้นใน เมืองหลวงก็มีความยาวในการนำเสนอมากที่สุดด้วยเช่นกัน และพบว่าระดับ ความสำเร็จ ประเภข่าว และสถานที่เกิดข่าว มีความสัมพันธ์กับความยาวข่าว แต่ไม่พบความ สัมพันธ์ระหว่างบุคคล หรือวิสตุที่เป็นข่าวกับความยาวข่าว นอกจากนี้ยังพบความสัมพันธ์อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติระหว่างตัวแปรอิสระทั้งสี่ตัว กับลำดับการนำเสนอในรายการข่าวช่วงลิบ เก็บ นาทีกาสวมลิบนานที่ และช่วงยี่ลิบนานาทีกา

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย